

Голові спеціалізованої вченої ради
у Сумському державному університеті
доктору наук із соціальних комунікацій, доценту,
доценту кафедри журналістики та філології
Сумського державного університету
Садівничому Володимиру Олексійовичу

ВІДГУК

офіційного опонента Бідзілі Юрія Михайловича, доктора наук із соціальних комунікацій, професора на дисертацію Руденко Наталії Володимирівни «Сугестія як засіб формування громадської думки в сучасних англійських інтернет-виданнях: інформаційно-комунікаційні стратегії та способи їх реалізації», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду у Сумському державному університеті на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 06 «Журналістика» зі спеціальності 061 «Журналістика».

Ступінь актуальності обраної теми дослідження. Актуальність теми наукової роботи не викликає жодних сумнівів. Зокрема, це зумовлено й тим, що з появою новітніх джерел інформації, найперше в мережі Інтернет, з одного боку, суттєво зростають можливості оперативного інформування аудиторії, сприяють плюралізму думок, з іншого – стилістично та ідеологічно забарвлена інформація, викривлення чи спотворення фактів, ілюстрацій можуть призвести до поляризації суспільства. Теоретично увесь цей велетенський масив інформації потребує ретельного критичного осмислення, оскільки якість контенту, з огляду на різні причини, може викликати сумніви щодо достовірності фактів, на яких базується. Необ'єктивність, до прикладу, може бути зумовлена, як природною конкурентною боротьбою між масмедіа, так і новітніми формами сучасних інформаційних операцій як складової гібридної війни. Потік інформації в сучасному світі зростає надзвичайними темпами й щоразу зменшується час на обробку та ретельне осмислення цього масиву. Аналізована дисертація дає змогу по-новому глянути на функції масмедіа, які не лише інформують, але й формують громадську думку унаслідок впливу на свідомість і підсвідомість аудиторії. Як пересвідчуємося, Інтернет-медіа, на відміну від традиційних ЗМІ, мають

змогу послуговуватися ширшим інструментарієм інформаційно-комунікаційних впливів. Через це питання формування суспільної медіаграмотності суспільства є надважливим. У цьому контексті дослідження засобів сугестивного впливу на формування громадської думки аудиторії інтернет-видань постає особливо актуальним.

У світовій науці проблеми використання сугестивних технологій давно викликають жвавий інтерес в різних галузях, зокрема, в соціальній комунікативістиці, журналістиці, історії, психології, медицині, лінгвістиці тощо. Однак, незважаючи на існуючі напрацювання у сфері дослідження масовокомунікаційного впливу, проблема використання повних форм масифікації в контенті інтернет-медіа залишається допоки малодослідженою. В теоретико-практичному сегменті соціальних комунікацій бракує розвідок, що розглядають сугестивні стратегії на різних рівнях подання й декодування публікацій електронних ЗМІ.

Наразі є потреба в розробці теоретичних та науково-методичних положень і рекомендацій щодо створення медіаконтенту з урахуванням ризиків, пов'язаних з сугестивним впливом на свідомість аудиторії. З іншого боку, для протидії цьому впливу та сприяння критичності в оцінці інформації необхідно сприяти забезпеченню аудиторії належним рівнем медійної грамотності. Усе це зумовлює необхідність знання природи сугестії як виду маніпуляції в процесі формування громадської думки. Для розв'язання вищезазначених та інших завдань сугестія як елемент медіамовлення вимагає системного й ретельного аналізу саме у дослідженнях із журналістики. З огляду на це, тематика дисертаційного дослідження Наталії Володимирівни Руденко «Сугестія як засіб формування громадської думки в сучасних англомовних інтернет-виданнях: інформаційно-комунікаційні стратегії та способи їх реалізації» видається нам вкрай актуальною і суспільно важливою.

Новизна, достовірність та ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дослідженні.

Наукова новизна одержаних результатів є переконливою. Серед основних досягнень дисертантки у роботі над окресленою проблематикою варто відзначити насамперед те, що вона вперше охарактеризувала та структурувала способи реалізації інформаційно-комунікаційних стратегій навіювання, обґрунтувала сутність їх сугестивного потенціалу у формуванні громадської думки реальної чи потенційної аудиторії сучасних інтернет-видань. Дисертантка нестандартно визначила тенденції застосування інструментів сугестії в журналістських матеріалах в межах інформаційно-комунікаційних стратегій на комунікаційно-стратегічному, екстралінгвістичному та лінгвістичному рівнях. Серед новаторства в роботі одночасно імпонує те, що Н. В. Руденко розробила оригінальну схему аналізу сугестивного потенціалу сенсаційних матеріалів електронних газет на прикладі медіахайпу «Genoa bridge», що за змістом є алгоритмом аналітичних дій, реалізація якого дозволяє дати багатомірну інтегровану оцінку інформаційно-комунікаційних стратегій в межах сугестивного впливу. Спостерігаємо, що здобувачка нешаблонно з'ясувала ефективність сугестивного впливу на сприйняття інформації й організації масової комунікації в Інтернет-ЗМІ для отримання медіаефектів з метою створення медіареальності та формування громадської думки на основі опитування потенційної аудиторії інтернет-видань.

Багатоаспектний аналіз джерельної бази та її обсяг, оптимальний підбір методів наукового пошуку, оригінальність наукового стилю дозволяють стверджувати про достовірність, об'єктивність, та наукову обґрунтованість результатів проведеного дослідження. Переконаємося, що основу методології дослідження складає соціальнокомунікаційний підхід до вивчення сугестії, у цьому разі, в сучасних англомовних інтернет-виданнях. Поєднавши емпіричні, теоретичні та комплексні методи, спираючись на ґрунтовне опрацювання, розуміння та раціональне використання наукової літератури, матеріалів преси, Інтернет-джерел через теоретичне осмислення практики текстової діяльності в аспекті умов реалізації інформаційно-

комунікаційних стратегій сугестії, дисертантка досягла переконливого ступеня обґрунтованості своїх наукових положень. Для проведення коректного наукового аналізу, як переконуємося, дисертанткою цілком доречно задіяні гіпотетико-дедуктивний метод, метод асоціативного експерименту, статистичні методи, зокрема статистичне спостереження, зведення та групування даних тощо.

Теоретико-методологічне підґрунтя роботи базується на чіткому розумінні вживаних дефініцій, ґрунтовному осмисленні концепцій, підходів щодо вивчення поняття сугестії та громадської думки у теорії масової комунікації, журналістиці (теорія порядку денного, теорія стереотипів, теорія ефектів масової комунікації, теорія фреймінгу, теорія спіралі мовчання). Загалом Наталія Руденко опрацювала більше 200 наукових джерел, що дало їй змогу з'ясувати основні тенденції в осмисленні досліджуваного явища. Джерельною базою дослідження слугувало 1585 публікацій сучасних англomовних інтернет-видань «USA today», «The Guardian», «The Day», «Moscow times», «China Daily».

У проблемно-тематичному аспекті й з точки зору академічної традиції дослідження Наталії Руденко композиційно побудовано логічно: складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Переконливо сформульовані актуальність теми, чітко визначені мета і завдання дослідження, коректно окреслені об'єкт і предмет дисертації. Кожне положення в роботі підкріплено прикладами як у тексті, так і в додатках (візуальний матеріал, таблиці, графіки), де викладено систематизовані емпіричні дані. Висновки логічні, переконливі, корелюються з поставленими метою і завданнями та ґрунтуються на твердженнях, викладених після кожного розділу. Усе сказане дає підстави вважати, що новизна, достовірність та ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дослідженні відповідають чинним вимогам щодо такого виду наукових робіт.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали наукового дослідження мають перспективу бути використаними при проведенні спеціалізованих тренінгів із журналістами, найперше тими, що працюють в онлайн-медіа; при укладанні інформаційно-методичних довідників, пам'яток для редакторів, медійників з метою розпізнання, уникнення та усунення негативних інформаційних впливів на аудиторію у процесі практичної діяльності з метою підвищення якості контенту вітчизняних медіа.

Результати дослідження, запропоновані авторкою, також можуть бути корисними при підготовці навчально-методичних посібників, підручників для здобувачів вищої освіти зі спеціальностей журналістика, редагування, PR, зокрема в межах вивчення курсів з медіабезпеки, медіаграмотності тощо. Окремі положення, що винесені в роботі цілком придатні для поглиблення з метою подальших теоретичних та практичних розвідок у галузі соціальних комунікацій та журналістикознавства.

Віднайдені дослідницею сугестивні технології можуть бути використані редакціями українських онлайн-медіа для покращення рівня державно-патріотичного виховання, національної самосвідомості, підвищення рівня медіаосвіти й медіаграмотності українського суспільства.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Основні положення дисертації, що винесені на захист, були апробовані на достатньому рівні в науковому середовищі: у 9 наукових працях, у тому числі 3 статтях у фахових збірниках і журналах України, 1 – в іноземному виданні, 5 – тез доповідей. Окремі положення роботи були також представлені на науково-практичних конференціях міжнародного і всеукраїнського рівня. Сукупність публікацій відображає викладені в роботі результати дослідження та відповідає вимогам п. 8, 9 вимог до присудження ступеня доктора філософії «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації. В анотації представлені основні положення дисертації. Анотація викладена двома мовами (українською та англійською) та містить узагальнений короткий виклад основного змісту наукової роботи. Анотація та зміст дисертації відповідають усім вимогам до оформлення таких робіт.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації та наукових публікацій Руденко Наталії Володимирівни, у яких висвітлені основні наукові результати роботи, не було виявлено ознак допущення доповідачкою порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). Посилання на джерела в роботі оформлені коректно. Дисертація відповідає нормам законодавства про авторське право та суміжні права.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Визнаючи наукову й практичну цінність дисертаційної роботи, мусимо висловити деякі зауваження та побажання, що швидше мають рекомендаційний характер:

1. В роботі за результатами контент-аналізу робиться висновок про кількісну перевагу окремих засобів та інструментів сугестії у контенті досліджуваних інтернет-видань «USA today», «The Guardian», «The Day», «Moscow times», «China Daily» (с. 179-180). На нашу думку, доцільним був би компаративний аналіз сайтів цих видань, що підсилило б результати дослідження.
2. У п.4.1 роботи авторка розглядає механізм формування громадської думки в медіа та акцентує увагу на такому понятті, як «медіахайп». Потребує докладнішого пояснення того, чи є «медіахайп» основою механізму формування громадської думки в інформаційно-

комунікаційному просторі сучасного цифрового суспільства чи цей механізм працює якимось інакше.

3. Вважаємо, що варто було б чіткіше прописати у висновках шляхи вирішення проблем, пов'язаних з використанням сугестії різними медіа та нейтралізації їх негативного впливу на аудиторії, а не обмежуватися тільки викладом в основному тексті роботи. Від цього б дисертація тільки виграла.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Попри зазначені зауваження, представлена дисертація Наталії Володимирівни Руденко на тему «Сугестія як засіб формування громадської думки в сучасних англійських інтернет-виданнях: інформаційно-комунікаційні стратегії та способи їх реалізації» є самостійним, цілісним і завершеним дослідженням. За своїм науковим рівнем, актуальністю проблеми, обсягом, ґрунтовністю аналізу та інтерпретацією отриманих даних, повнотою викладу принципів наукових положень, науково-теоретичним та практичним значенням дисертація повністю відповідає спеціальності 061-Журналістика та всім вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 06 «Журналістика» зі спеціальності 061 «Журналістика».

Офіційний опонент:

доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
професор кафедри журналістики ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»

 Юрій БІДЗІЛЯ

Підпис Юрія БІДЗІЛІ засвідчую
Учений секретар вченої ради ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»

 Олена МЕЛЬНИК

